

СЕКЦІЯ 2

ФОРМУВАННЯ ЛЮДИНОЦЕНТРИЧНОЇ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ЛЮДИНОЦЕНТРИЧНОЇ МОДЕЛІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

О. Є. КУЗЬМІН, д-р екон. наук, проф.,

директор Інституту економіки і менеджменту

М. І. БУБЛИК, д-р екон. наук, проф., проф. кафедри менеджменту і

міжнародного підприємництва Інституту економіки і менеджменту

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

А. Ю. ШАХНО, канд. екон. наук, доц.,

зав. кафедри економіки, організації та управління підприємствами

Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг

В умовах прискорення глобалізаційних процесів, коли зростає конкуренція між країнами, прискорюється міжнародний поділ праці, виникає нагальна проблема пошуку нових шляхів до економічного зростання. Головним завданням сучасної державної політики є розбудова інноваційно-інвестиційної моделі економіки, в основі якої впровадження інновацій, розвиток «економіки знань». Парадигма розвитку визначає, що головним багатством постіндустріального суспільства є людський капітал. Усвідомлення того, що людина стоїть в центрі всіх соціально-економічних процесів, є ключовим фактором розвитку, призводить до розуміння того, що за таких умов пріоритетом підвищення конкурентоспроможності національної економіки є формування людиноцентричної моделі в умовах глобальних трансформацій.

Значна роль держави у формуванні механізму відтворення людського капіталу, де головними фазами виступають формування, розподіл, використання та нагромадження людського капіталу. Ефективність функціонування даного механізму значним чином залежить від забезпечення державою відповідного інституціонального середовища, що представляє собою упорядковану систему інститутів та інституцій (формальних (інститути) і неформальних (інституцій) норм і правил), які забезпечують розвиток кількісно-якісних характеристик людського капіталу (правовий інститут, політичний, демографічний, соціальної та міграційної політики, інститут освіти та професійного навчання, охорони здоров'я, інститут доходів та заробітної плати, соціальні інститути та ін.). Державна регуляторна політика ґрунтується на відповідних затверджених нормативно-законодавчих актах [1, с. 38].

Інструменти впливу держави на розвиток людського капіталу визначаються в межах сфери їх застосування та проведення відповідної державної політики, а саме: соціально-економічної, демографічної, міграційної, освітньої, інноваційно-інвестиційної, екологічної тощо. У відповідності до напрямку проведення державної політики, застосовуються інструменти впливу, зокрема: встановлення економічних, соціальних, екологічних стандартів і нормативів, ліцензування, квотування, субсидії, субвенції, дотації, прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, санкції за порушення тощо.

Ключовим фактором розвитку інноваційної економіки є людський капітал, який формується за рахунок інвестицій, що представляють собою цілеспрямовані витрати на формування та розвиток людини в грошовій або іншій формі (на освіту, професійну підготовку, підвищення кваліфікації, охорону здоров'я, мобільність, духовність тощо). Дані інвестиції сприяють удосконаленню інтелектуального та професійного зростання людини, розвитку творчості та креативності, підвищенню продуктивних здібностей, що приносить в майбутньому дохід як індивіду, так і суспільству в цілому [1, с. 273]. Якщо раніше головним акцентом виступала освітня компонента людського капіталу, то в сучасних умовах на перший план виходить інноваційна складова, заснована на знаннях. Підвищення конкурентних переваг національної економіки можливо за рахунок зростання інтелектуалізації людського капіталу, здатності його до інноваційної праці, творчості.

На формування людиноцентричної моделі соціально-економічного розвитку країни впливають різні фактори: як позитивного впливу, так і деструктивного. До головних факторів позитивного впливу на розвиток людського капіталу відносяться: зростання ВВП в країні та збільшення видатків на розвиток людського капіталу; інформатизація суспільства та впровадження інноваційних технологій; розвиток системи освіти та професійного навчання, застосування моделі «освіта протягом життя»; прискорення соціалізації відносин; формування нової моделі трудового життя, яка включає інноваційні форми зайнятості та застосування нетипових моделей робочого часу; підвищення ролі інноваційної праці, що потребує високого рівня професіоналізму, творчості та, як наслідок, зростання продуктивності праці; зростання мобільності людського капіталу тощо.

Головними проблемами, які стримують розвиток людського капіталу, є фактори деструктивного впливу на його розвиток, а саме: природне скорочення населення та його старіння; низька тривалість життя; міграційний вплив трудового потенціалу та втрата інтелектуального капіталу; підвищення рівня захворюваності населення, що обумовлено техногенними змінами та зростанням обсягів викидів забруднюючих речовин у навколишнє середовище; невідповідність рівня освіти запитам ринку праці; фіктивізація людського капіталу тощо [2].

Таким чином, ефективне формування людиноцентричної моделі соціально-економічного розвитку потребує впровадження державою відповідних заходів, які сприятимуть якісному розвитку людського капіталу, а

саме: удосконалення нормативно-правової бази та відповідних механізмів щодо формування, використання та розвитку людського капіталу; впровадження моделі «освіта протягом життя» та модернізація системи професійного навчання з використанням зарубіжного досвіду; реформування інституту зайнятості та соціалізація відносин; удосконалення механізму мотивації праці, що сприятиме зростанню продуктивності праці; розробка соціальних програм; удосконалення міграційної політики держави, що зменшить масштаби трудової міграції, втрати інтелектуального капіталу та створить умови для повернення громадян України на Батьківщину тощо. Отже, якісний розвиток людського капіталу в умовах інноваційної економіки забезпечить формування ефективної людиноцентричної моделі, що є ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації.

Література:

1. Шахно А. Ю. Людський капітал в умовах глобалізації: оцінювання, розвиток та державне регулювання / А. Ю. Шахно. – Кривий Ріг: Видавництво ФО-П Чернявський Д. О., 2019. – 360 с.
2. Гріга Г. Ю. Моделювання впливу людського капіталу на економічне зростання / Г. Ю. Гріга. – 2018. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2018/моделювання-впливу-людського-капіта/> (дата звернення: 26.01.2020)

ВПЛИВ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ІНКЛЮЗИВНЕ ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

М. М. НОВІКОВА, д-р екон. наук, проф.,
зав. кафедри менеджменту і публічного адміністрування
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Реалії сьогодення доводять, що людський капітал є головним драйвером побудови нової економіки, ціллю якої є створення сприятливих умов для інноваційного розвитку країни та підвищення якості життя населення.

Ще у минулому столітті Нобелівський лауреат з економіки Саймон Кузнец говорив про те, що для наукового прориву та переходу до нового технологічного укладу в країні має бути накопичений людський капітал [1].

Людський капітал можна визначати як сформований або розвинений у результаті інвестицій і накопичений людьми певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій та інших продуктивних якостей, що цілеспрямовано використовується в тій чи іншій сфері економічної діяльності, сприяє зростанню продуктивності праці і завдяки цьому впливає на зростання доходів його власника [2].

Сьогодні нашій країні необхідна нова парадигма соціально-економічного розвитку, перехід на нові принципи стратегічного планування та управління, в основі якого лежить висока якість життя населення та відповідно висока якість